

ХОБИ

Јордан Марић, син угледног адвоката Марића из Смедеревске Паланке, матурирао је одмах после ослобођења, 1945. године, у смедеревској гимназији. Исувише млад, да би га у последње године рата нека војска, партизани или љотићевци, узела у своје редове, измакао је и свим оним страдањима које је српској омладини донео Сремски фронт.

У свом тек ослобођеном граду, опијен причама о „обнови и изградњи ратом опустошене земље”, Јордан се активно укључио у рад омладинске организације. Такву активност наставио је и у Смедереву, у омладинском активу своје гимназије. Са одличним карактеристикама покупљеним у родном граду и у Смедереву, крајем лета 1955, обрео се Јордан, са својим школским другом из детињства, у Београду. Нису имали великих проблема око уписа на студије: Јордан се уписао на Медицински, а Горан, његов најбољи друг, на Ветеринарски факултет. Собу су пронашли у непосредној близини својих факултета, у породичној кући старе и угледне београдске породице Озеровић, у Ламартиновој улици.

Јордан се, одмах по доласку на факултет, укључио у рад студентске организације. Испите је давао на време, иако је много свог времена трошио на организовање бројних активности: предавања, трибина, књижевних вечери, па и игранки – у амфитеатру. Ова његова плод-

на активност и положени испити нису остали непримењени – већ на другој години студија предложен је и примљен у чланство Савеза комуниста.

Јордана политика и политички рад нису занимали, али је, намеран да на време заврши студије медицине и почне да ради као лекар, био дисциплинован члан своје организације, и то би, највероватније, и остао, да се у његовом животу није догодило нешто непредвиђено.

На једној књижевној вечери, на којој су учествовали угледни београдски писци, па и, у то време изузетно популаран Бранко Ћопић, наш Јордан, водитељ програма, изговори једну лоше склопљену реченицу, која се могла довести у везу са збивањима, односима наше политичке врхушке са партијском врхушком у СССР-у. Писци се згледаше, а кроз публику прође жамор. Исте ноћи, по пријави неког дежурног достављача из сале, припадник ОЗН-е ухапсио је Јордана у његовом студентском собичку.

Није било никаквих доказа да се Јордан, од првог дана објављене Резолуције ИБ-а, изјашњавао или давао подршку Совјетима, а није било ни пријаве која би га за тако нешто теретила. Осуђен је на шест месеци принудног рада, *превентивно*, како му је то рекао иследник. Упућен је на рад у један рудник на Фрушкој Гори. Непривикнут на тежак физички рад, али млад и здрав, Јордан је издржао сваку тортuru и, по издржаној казни, вратио се у Београд. Те, 1949, власти му нису дозволиле да изађе на последње испите, али, већ идуће године, положио је све испите и стекао диплому лекара. Уз помоћ оца, који је још увек имао добре пословне везе и у Београду, младом лекару омогућено је да се убаци у Градску болницу на волонтерски рад, па постепено да, ту,

и специјализира хирургију. Читав свој радни век провео је у болници на Звездари, напредујући и градећи углед врсног хирурга и хуманисте. Политици је, потпуно, окренуо леђа, и никада више, после оног што му се догодило као студенту, она за доктора Јордана као да није ни постојала.

Као и већина таквих људи, нарочито мушкараца, и доктор Јордан робовао је свом хобију. Био је пасиониран скупљач старих зидних сатова. Куповао их је на Београдском бувљаку, на својим путовањима у иностранство, када је ишао на скупове и конгресе хирурга, а, када се сазнало за његову „слабост”, чак су му и захвални пацијенти доносили такве старудије, скинуте са својих тавана. Доктор им је био бескрајно захвалан, као да је добијао богзна шта.

Обавезе према пацијентима у болници, где је био примаријус, шеф хирургије, и на Медицинском факултету где је имао звање редовног професора, спречавале су доктора да више времена у току дана посвети својим старим сатовима. Али, нарочито последњих година, пред одлазак у пензију, све чешће и интензивније маштао је о томе како ће се, ускоро, посветити сатним механизмима, и враћати им живот.

Сан се доктору Јордану испунио тек пред крај двадесетог века, после шездесет пет година радног стажа. Да не би претерано жалио за својом ординацијом и тешким болесницима којима је његова помоћ била драгоценца, доктор се одмах, у тишини радне собе, уместо стручној литератури коју до тада није испуштао из руке, посветио колекцији старих, зидних сатова. Први сат, онај који је покретала тежина два тега, са исликаним алпским пејзажем на дрвеном цифер-блату, произ-

веденим у прошлом веку негде у Аустрији, поправио је Јордан првог месеца по одласку у пензију. Неискусан у том послу, али до савршенства прецизан, са алаткама које је годинама прикупљао, и уз честе консултације са једним старим београдским сајцијом, он је стари сат реконструисао и оспособио за рад за петнаест дана. Најтеже је било заменити и направити, излизан зупчаник у сатном механизму. Сајција га је подучио како да то уради од смањеног и истањеног новчића коме је морао да нареже нове зупце. Доктор је то обавио тако успешно, да ни у фабрици, да још постоји, не би могли да кажу како замењени зупчаник није њихов, да га нису они произвели. Толико је доктор био поносан на своје дело, да је својим гостима с поносом показивао поправљени сат и демонстрирао им како функционише. Нарочито је подешавао звук гонга, који се могао чути када је избијао пуне сате.

Други сат из своје колекције који је доктор Јордан намеравао да рестаурира, поправи и оспособи да одбројава време, био је један од оних зидних сатова у дрвеном орманчету, са застакљеним вратанцима и много дрвених, тракслованих украса. У орманчић је био уграђен сатни механизам, а кроз стакло се видео само циферблат са сказаљкама и декоративно, месингано клатно, које се, када би сат радио, кретало лево-десно, тик до бочних страница дрвене кутије. Јордана је чекао велики посао. Требало је код тракслера поручити отпале и изгубљене делове дрвених украса, све поново уградити на своја првобитна места, скинути ољуштен лак са старе кутије и, поново, бајцовати и прелакирати целу кутију. А што се тиче сатног механизма, машине, ту су Јордан тек припремио да установи грешку, давно настали квар.

Хирург у пензији, новопечени сајција, држао је сат једном руком, у усправном положају, док је кажипрстом десне руке покушао да покрене клатно. Месингани диск кренуо је у једну страну, покренуо неке зупчанике, вратио се на другу страну и... стао. Хирург, сада мајстор за сатове, покушао је исто још једном. Није вредело. Морао је да извади механизам из дрвене кутије и да установи где је квар. Прво је требало откачити па скинути клатно. Јордан потражи прстима спој клатна са механизмом, али му поглед паде на крајичак папира који је вирио иза клатна. Пошто је положио сат на радни сто, он покуша да извуче папир из „скровишта”. Успео је. Био је то, на четворо пресавијен лист папир, величине средње ђачке свеске. Обрадовао се открићу, помисливши да је у питању рачун трговине у којој је купљен сат. Али, када је развио папир, Јордан занеме од изненађења. Било је то писамце исписано љубичастим, делимично избледелим мастилом, али још увек читљиво. Било је писано исписаним али помало нервозним рукописом. Приневши писмо најближем извору светлости, Јордан је гласно читао:

Непознати Господине (Госпођо)!

Пишем ово у тренутку док очекујемо, ја и моја породица (супруга и двоје деце) да нас, још ове ноћи, Немци одведу у неизвесност из које се Јевреји не враћају.

Ја сам трговац, частан човек, који никада, никоме, нисам ништа остао дужан. Частан човек желим да останем и после свега што ми се може догодити.

Пре пет-шест дана зауставио ме је на улици мој комшија, Богдан Јабланов, трговац колонијалном робом. Без речи, одвео ме је у своју кућу, онај део у коме се налазио магацин са преосталом колонијалном робом